

Temel Linux Sistem Yönetimi

LKD

Afşin TAŞKIRAN

afsin@taskiran.org

Ağustos-2003

-Kabuk (Shell)

- Unix ve benzeri işletim sistemlerinde kullanıcının komut yazmasını sağlayan, bu komutları yorumlayarak gerekli işlemleri yapan programlara kabuk (shell) adı verilir.
  - Linux da bir kullanıcı bir dizi kabuktan istediğini seçebilir.
  - Kullandığımız kabuk ne olursa olsun standartlardan kaynaklanan geleneksel yapılar vardır.
-

-Kabuk (Shell)

- UNIX'te (ve Linux'ta) bütün komutlar ve dosya isimlerinde büyük/küçük harf ayrımı önemlidir. Sistem komutlarının ve dosyaların çoğu küçük harfle yazılır.
- Komut ve dosya adlarında kullanacağınız bazı karakterlerin gerek dosya ve dizin yapısı, gerekse kabuk ve diğer komutlar nedeniyle bazı özel anlamları vardır. Bu karakterlerden yeri geldikçe söz edilecektir. Örneğin, '/' karakteri hiçbir dosya adında bulunamaz (dosya ve dizinler için ayraç olarak kullanıldığından). '-' ile başlayan bir dosya oluşturulabilir olsa da silmeye kalktığında yeni bir UNIX kullanıcısının başına dert açabilir.

-Kabuk (Shell)

- UNIX'te komutlara seçenek verirken seçenekten önce '-' karakteri kullanılır. Örneğin `ls -l`
- UNIX komutları tersi istenmedikçe girdilerini *standart girdiden* (klavye) alır, çıktılarını *standart çıktıya* (ekran) yazar. Bu özellik ileride anlatılacak olan yönlendirme ve boru (pipe) operatörleri ile birlikte komut satırından birçok işlemi kolayca yapmanızı sağlar.

Linux altında komut satırında...

- Bazı kısayollar ve komutlar
- X window grafik arayüzü altında
- Temel Komutlar
- Sistem yönetim komutları
- Bir kaç örnek...
- Bazı düğümler
- Bazı dosyalar

-Kısayollar ve Komutlar

- <Ctrl><C> Onda çalıştırılan programı keser
- <Ctrl><Z> Çalıştırılan programı geçici olarak keser
- <Ctrl><Alt><Del> Sistemi kapatıp yeniden başlatır.
- Alt,üst ok: Konsolda daha önceden çalıştırılan komutlar arasında gezinmeyi sağlar.
- <TAB> Otomatik olarak komutları ve dosya isimlerini tamamlamaya yarar

-X window Grafik arayüzü altında

- <Ctrl><Alt><+ ve -> Ekran çözünürlükleri altında gezinmeyi sağlar
- <Ctrl><Alt><BackSpace> X windowu yeniden başlatır.
- <Ctrl><Alt><F1,F2,F3..> Hem X window hem de konsol altında sanal konsollar (tty) arasında gezinmeyi sağlar.

-Temel konsol komutları

-Konsolda bir programı aşağıdaki formata göre çalıştırabiliriz.

`afsin@evliya$ : komut -parametreler fonksiyon`

-Temel konsol komutları

•ls : Dosyaları listeler

-Parametreleri :

a : gizli dosyaları gösterir

l : dosyalar hakkında ayrıntılı bilgi verir.

•Kullanımı:

```
afsin@evliya:~$ /ls -al
```

Afşin TAŞKIRAN

afsin@taskiran.org

Temel Linux
Sistem Yönetimi

Sakarya Üniversitesi
Linux Kullanıcıları Derneği

-Temel konsol komutları

•pwd: içinde çalışılan dizinin tam yolunu gösterir

•Kullanımı:

```
afsin@evliya:~$ pwd  
/home/afsin
```

Afşin TAŞKIRAN

afsin@taskiran.org

Temel Linux

Sistem Yönetimi

Sakarya Üniversitesi

Linux Kullanıcıları Derneği

-Temel konsol komutları

- cp: Bir dosyayı kopyalamaya yarar.
- Paramereleri
- R : Bir dizini alt dosyalarıyla birlikte kopyalar.
- Kullanımı:

```
afsin@evliya:~$ cp <parametreler> dosya1 kopyalanacakyer  
afsin@evliya:~$cp ataskiran.txt  
/home/afsin/belgelerim
```

-Temel konsol komutları

- cd: Dizin değiştirir.

- Kullanımı:

```
afsin@evliya:~$ cd belgelerim/
```

Afşin TAŞKIRAN

afsin@taskiran.org

Temel Linux
Sistem Yönetimi

Sakarya Üniversitesi
Linux Kullanıcıları Derneği

-Temel konsol komutları

- mkdir: Yeni bir dizin oluşturur.

- Kullanımı:

```
afsin@evliya:~$ mkdir afsin  
afsin@evliya:~$ ls afsin  
afsin
```

-Temel konsol komutları

- rm: Dosya silmeye yarar.
rf parametresiyle kullanarak bir dizini icindekilerle birlikte silebilirsiniz.
- Parametreleri:
i : Silmeden önce onay ister
f : Silmeden önce sormaz
- Kullanımı:

```
afsin@evliya:~$ rf -rf afsin
```

-Temel konsol komutları

- mv:Dosya taşır ya da yeniden adlandırır.

- Kullanımı:

```
afsin@evliya:~$mv LKDsunum ~/projelerim
```

Afşin TAŞKIRAN

afsin@taskiran.org

Temel Linux
Sistem Yönetimi

Sakarya Üniversitesi
Linux Kullanıcıları Derneği

-Temel konsol komutları

•chmod:Dosyanın erişim haklarını düzenlemeye yarar.

•Kullanımı:

```
afsin@evliya:~$ chmod 700 afsin.txt
```

400   **sahibi okur**

200   **sahibi yazar**

100   **sahibi çalıştırır**

040   **grubu okur**

020   **grubu yazar**

010   **grubu çalıştırır**

004   **diğerleri okur**

002   **diğerleri yazar**

001   **diğerleri çalıştırır**

Afşin TAŞKIRAN

afsin@taskiran.org

Temel Linux

Sistem Yönetimi

Sakarya Üniversitesi

Linux Kullanıcıları Derneği

-Temel konsol komutları

- chown:Dosyanın sahibini ve grubunu değiştirir.
- Bir dosyanın sahibini ancak root kullanıcısı değiştirebilir.
- chown komutundan sonra kullanıcı ve grup isimlerinin arasına . (nokta) konularak dosyanın grubu da değiştirilebilir.
- Kullanımı:

```
afsin@evliya:~$ chown afsin.ftp denemedosyasi
```

Yukarıdaki komut yardımıyla denemedosyasi adlı dosyanın kullanıcısı afsin, grubu ftp olarak değiştirilir.

Afşin TAŞKIRAN

afsin@taskiran.org

Temel Linux
Sistem Yönetimi

Sakarya Üniversitesi
Linux Kullanıcıları Derneği

-Temel konsol komutları

- vi ve pico konsol altında en çok kullanılan metin düzenleyicilerdir.

-Temel konsol komutları

- startx : X Window oturumunu başlatır.
- halt: Sistemi sonsuz döngüye sokarak makineyi kilitler.
- reboot: Makineyi yeniden açar.

-Temel konsol komutları

- free: Bellek hakkında kullanım yüzdeleri ile birlikte ayrıntılı bilgi verir.
- df : Hard disk üzerinde kullanılan ve boş alanlar hakkında ayrıntılı bilgi verir.

-Temel konsol komutları

- Date : Sistem tarihini gösterir.

-Sistem Yönetim Komutları

- adduser:Sisteme yeni kullanıcı ekler.
- Kullanımı:

```
root@evliya:~# adduser taskiran
```

-Temel konsol komutları

- passwd: Bir kullanıcının şifresini değiştirir.
- Sisteme yeni adduser komutuyla eklenen bir kullanıcıya passwd komutu ile bir şifre atanır.
- Kullanımı:

```
afsin@evliya:~#passwd taskiran
```

Bu komuttan sonra kullanıcı hakkında çeşitli bilgiler istenir. Son olarak kullanıcı şifresi iki kere üst üst girilir.

Linux de şifre seçimi çok önemlidir. Şifrenizi diğer kullanıcıların tahmin edemeyeceği şekilde büyük/küçük harf ve sayı karıştırarak seçmenizi tavsiye ederim.

Afşin TAŞKIRAN

afsin@taskiran.org

Temel Linux

Sistem Yönetimi

Sakarya Üniversitesi

Linux Kullanıcıları Derneği

-Temel konsol komutları

- su: Herhangi bir kullanıcıya geçiş için kullanılır.
Kullanımı:

```
root@evliya:~# su taskiran
```


-Temel konsol komutları

•mount : Sisteme bir disk, cd-rom ya da disket sürücü bağlar.

•Kullanımı:

```
root@evliya:~# mount -t vfat /dev/hda5  
/mnt/winC
```

```
root@evliya:~# mount /dev/cdrom /mnt/cdrom
```

```
root@evliya:~# mount /dev/fd0 /mnt/floppy
```

-Temel konsol komutları

•umount : Sisteme bağlı bir sürücüyü ayırmak için kullanılır.

•Kullanımı:

```
root@evliya:~# umount /mnt/hda5
root@evliya:~# umount /dev/cdrom
root@evliya:~# umount /dev/fd0
```

-Temel konsol komutları

- XF86Setup :X Windows görüntü ayarlarını yapmak için kullanılır.
- Kullanımı:

```
root@evliya:~#XF86Setup
```

-Temel konsol komutları

- Man: Linux kılavuz dosyalarının genel adıdır. (man pages) man komutuyla konsol altında çeşitli konularda kılavuz sayfalarına ulaşabilirsiniz.
- Kullanımı:

```
root@evliya:~#man dhcp
```

-Düğümler (nodes)

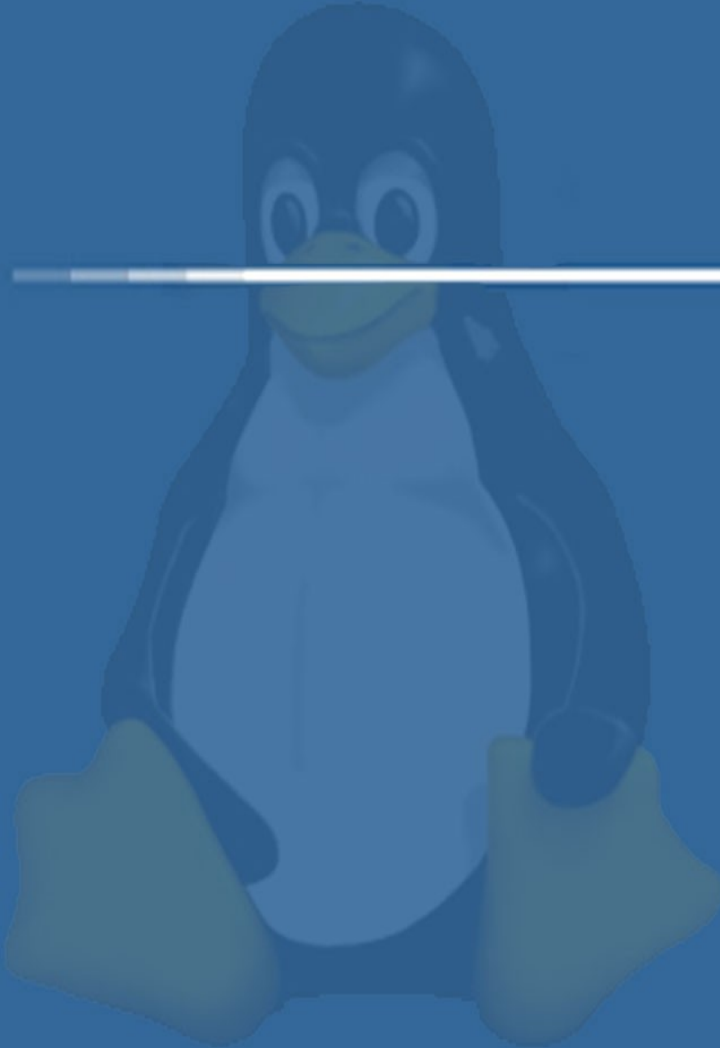
- /dev/hda
- /dev/hdb
- /dev/hda1
- /dev/hdc5
- /dev/sda
- /dev/sdb2
- /dev/cdrom
- /mnt/fd0

- <<Birinci disk
- <<ikinci disk
- <<Birinci diskin birinci bölümü
- <<üçüncüdiskin beşinci bölümü
- <<Birinci SCSI disk
- <<İkinci SCSI diskin ikinci bölümü
- <<CD sürücü
- <<Disket sürücü

-Bazı dosyalar

- /etc/passwd <<Kullanıcı veritabanı
- /etc/ftpd.conf <<FTP server konfigürasyon dosyası
- /etc/rc.d/rc.local <<Makine açılırken çalıştırılacak komutlar
- /etc/profile <<Sisteme giren tüm kullanıcıların okuduğu dizin
- /etc/shells <<Sistemdeki kabuklar (Bash, sh,tch...)

SORULAR

Afşin TAŞKIRAN
afsin@taskiran.org

Temel Linux
Sistem Yönetimi

Sakarya Üniversitesi
Linux Kullanıcıları Derneği

Temel Linux Sistem Yönetimi

Bu belgenin en güncel halini
<http://www.taskiran.org> adresinde bulabilirsiniz.

TEŞEKKÜRLER

Afşin TAŞKIRAN
afsin@taskiran.org

Ağustos-2003